

Praktična slovensko-nemška gramatika.

(Dalje.)

Po primernih vprašanjih naj učenik pripelje otroke, da bodo razumeli terpivno podobo, n. pr.:

Der Lehrer unterrichtet mich. Wer unterrichtet? Wer thut hier etwas? Wen unterrichtet der Lehrer? Auf wen geht das Unterrichten? (Djavni stavek.) — Wer wird daher unterrichtet? Von wem geht das Unterrichten aus? Ich werde von dem Lehrer unterrichtet. (Terpivni stavek.) — Der Lehrer unterrichtet mich. In welcher Zeit geschieht das? Ich werde von dem Lehrer unterrichtet. Ist damit auch eine Handlung in der Gegenwart angezeigt? Welche Form des Zeitwortes habe ich angewendet, da ich aus unterrichten unterrichtet gebildet habe? Was kommt noch zum Mittelworte unterrichtet? In welcher Zeit ist die Handlung im Satze: Der Lehrer unterrichtet mich? Man muss daher auch das Hilfszeitwort werden in der Gegenwart nehmen, daher: ich werde unterrichtet.

Diese beiden Sätze: Der Lehrer unterrichtet mich, und ich werde von dem Lehrer unterrichtet, sind daher gleichbedeutend, denn in beiden wird etwas von dem Lehrer ausgesagt, nämlich, dass er unterrichtet; es ist auch in beiden Sätzen die nämliche Zeit angewendet. Der Unterschied ist nicht in der Bedeutung oder Zeit, sondern nur in der Form, i. t. d.

Boljše je, kakor smo že rekli, da se to razlaganje opravlja v nemškem jeziku. Otrok, kateri nemškega jezika ne razumê, ne rečem do dobrega, tudi ne bode razumel terpivne podobe, ako se mu to tudi po slovenski tolmači; otroci, kateri so nekoliko v nemsčini izurjeni, bodo ta nauk lahko razumeli, ako se jim dosti umevno razlaga. Tukaj tudi ne pomaga toliko razlaganje, kakor obilne vaje. — „Dieser junge Mensch tadelt alles. Alles wird von diesem jungen Menschen getadelt.“ To je pa kaj posiljen stavek. Če se deržimo vodila: Vsi prehajavni stavki se môrejo v terpivno podobo prestaviti, bi bil pravilen. Ali to ni čisto resnično, poljubno se to ne more zgoditi, tudi v logiki ni zato pravila. Časovnika: lernen in denken sta prehajavna, pa vendar ni navada rabiti jih v terpivni podobi. „Der Schüler lernt seine Lektion“ — ne reče se: „Die Lektion wird von dem Schüler gelernt“; tudi se ne reče: „Von dem Menschen wird etwas gedacht. V navadi pa je: „Es wird gelernt, gedacht, gesungen, gejubelt“ i. t. d.

Povračavni časovniki nimajo terpivne podobe, ker se djanje ne dá ločiti od tega, iz kterega izhaja; iz tega pa zopet sledi, da terpivna podoba naznanuje djanje, ktero je iz djavnega podsebjā (thätigen Gegenstände) stopilo; oblika besed tudi to povê.

Dalje so stavki, katerih terpivna podoba je naznanjena s predlogom „durch“ in s četertim sklonom. Kedaj pa se terpivna podoba nareja z besedo durch, pové nam nemški del slov.-nemške gramatike, namreč:

1. kedar je podsebek sredstvo, po katerem se kaj zgodi;
2. kedar podsebek pové lastnost ali djanje;
3. če je že v terpivnem stavku 3. sklon z besedo *von*.

Nemška beseda durch ni vselej slovenski skozi, kar je le ta čas, kedar se od kraja, od prostora govori, n. pr.: Skoz Ljubljano se pelje. „Der Mensch wird durch den Glauben selig. Po veri (pa ne skozi) se človek zveliča. „Durch dich bin ich glücklich geworden“: Po tebi sem srečen postal. Pa kaj čemo, nemškujemo v navadnem govorjenju, nemškujemo v molitvah. Koliko časa se je v cerkvah molilo: Skozi svoj prihod i. t. d. „Durch deine Ankunft“. Ali temu se ni čuditi, kdo se je neki zmenil, ali govori čisto, ali spačeno slovensčino. Ali sedaj je pa to vse drugače, vsak ima priliko, naučiti se čiste slovensčine. In ravno o pravilni rabi djavne in terpivne podobe se prav dosti nahaja pogrškov, n. pr.: „Die Guten werden belohnt und die Bösen bestraft“. Pravični bodo (?) poplačani in hudobni kaznovani. „Es wird euch bekannt gegeben“. Se vam bo (?) na znanje dalo. Omenim le nekoliko teh neprilicnost; vsaki pa jih najde dovolj v ljudskem govoru, v pridigah in bukvah.

(Dalje prih.)

Pomenki

o

slovenskem pisanju.

XIV.

T. In „ubogi berači ali reveži so večkrat suhi, pa tudi velikrat hudi na duši“ — si tolikanj pomenljivo rekel; ali pa tudi veš, kako se razlagajo besede ubog in berač in revež?

U. Da se v sestavah ubog, ubožen, ubožnost, ubožati vjema *u-* z gerškim *a-* (privativum), ravno nasprot besedam Bog, bogat, bogastvo, obogateti, to si mi že lani razjasnil; in v Novicah je bilo nekdanj brati o koristi koreninoslovja:

Kriči Minerve sin:
Zabite si v čepine!
Vbogi in bogatin
Sta ene korenine!